

Joulu ja Rauha Sarajevossa

Miltä joulu tuntuu ja näyttää muslimienemmistöisessä eurooppalaisessa kaupungissa? Tätä ihmettelen perheeni kanssa näinä päivinä Sarajevossa, Bosnia ja Hertsegovinassa.

Vanhaan hyvään Jugoslavian aikaan uskonnollisia pyhiä juhlittiin täällä noudattamalla koko yhteiskunnan perusmallia, niin kutsuttua kolmatta tietä idän ja lännen välissä. Uskonto ja uskonnolliset juhlat eivät olleet kiellettyjä, mutta yletöntä juhlahumua ei myöskään harastettu.

Pyhiä juhlistettiin esimerkiksi Sarajevossa "tasapuolisesti" ja "maltillisesti", niin kuin paikallinen ystäväni asian muotoilee. Käytännössä: kansallisina vapaapäivinä vietettiin ensimmäistä joulupäivää, yhtä pääsiäispäivää, yhtä muslimien paastokuukauden ramadanin päätymispäivää. Kaikki juhlivat kaikkea jonkin verran.

Sarajevossa, missä korttelin sisällä kohoaa moskeija, katolinen tuomiokirkko, ortodoksi-kirkko ja synagoga, tavaksi ehti vuosikymmenien aikana muodostua ristiinkyläily: jouluisin isäntinä toimivat katoliset kroaatit, pääsiäisenä ortodoksiserbit ja muslimijuhlina Bosnian islaminuskoiiset.

Bosnian sota muutti kaiken. Verisen sisällissodan jakavana tekijänä oli uskonto, jolla valtaan nousseet nationalistit ovat ratsastaneet. Muulla ei paljoa voikaan ratsastaa, kun Bosnian kansalliset ryhmät, serbit, kroaatit ja bosniakit (Bosnian muslimit) puhuvat käytännössä samaa kieltä ja jakavat yhteisen etnisen perimän.

Niinpä sodan jälkeen uskonnollisten juhlien merkitys on korostunut. Valitettavasti kuitenkin niin, että siinä missä ennen kaikki juhlivat kaikkea, nyt juhlia vietetään korostetun erillisesti, ja uskonnollisesti.

Koulujen lomapäivät kuvaavat erillisyyttä: koulut noudattavat kolmea eri kalenteria niin että kroaatti-katolisen linjan oppilaat aloittivat lomansa joulun alla, kun taas esimerkiksi ortodoksi-serbien hallitsemissa kouluissa lomailaan lähes koko tammikuu. Kun islaminuskoiiset syksyllä juhlivat paaston päättymistä kahden päivän Bajram-juhalla, joka osui torstai- ja perjantaipäiviin, niin kroaatit päättivät juhlia saman viikon maanantaina ja tiistaina Pyhäinmiesten päivää ennätyselliset kaksi päivää "tasapainon" nimissä.

AFP / ELVIS BARUKCIC

Sodan jäljet näkyvät edelleen sarajevolaisten arjessa muun muassa raitiovaunun vaurioina.

Mutta takaisin Sarajevoon, missä joulu tänä vuonna näkyy katukuvassa valoina, kuusina, koristeina ja kauppakojuina yllättävän vahvasti. Joulu on palaamassa Sarajevoon, vaikka katolisia kaupungissa on tätä nykyä vain pienenkö vähemmistö. Onko Sarajevo palaamassa monikulttuurisuuteen, josta niin paljon sodan aikana puhuttiin? Kaikki juhlivat taas kaikkea, muslimienemmistöinen kaupunki joulua? Ehkä.

Itse olen päättänyt ottaa kaupungin joulu-tunnelman vastaan osana ilosanomaa, joka on rakentunut pikku hiljaa syksyn mittaan: monikansallisella Bosnia ja Hertsegovinan valtiolla on ehkä sittenkin toivoa. Sodan päättymisen 10-vuotisjuhlallisuuksien ympärillä on ensi kertaa sodan jälkeen nähty todellista pyrkimystä eheyttää maata. EU-jäsenyyshaaveet nytkähtivät eteenpäin Brysselissä, ja sotarikollisia on pidätetty tänä vuonna ennätysmäärä.

Kymmenen epävakaan rauhan vuoden jälkeen tätä ilosanomaa on kaivattu.

Olen iloinen, että joulupöytäämme saapuu serbi- ja muslimivieraita, sillä ihmisten keskuudessa täällä tapaa edelleen harvinaista monikulttuurisuutta, jonka peruspilareita ovat vieraanvaraisuus ja syvälinen solidaarisuus. Ristiinkyläilyä harrastamme tammikuussa, kun koittaa ortodoksijoulun ja muslimijuhlan aika.

Mutta nyt Sarajevossa on joulu, ja rauhakin tuntuu vakaammalta. Siis, rakkaat lukijat, joulu ja rauhaa. Sarajevosta.

Pilvi Torsti

Sarajevossa asuva tutkija ja toimittaja